Nuutti Nikula,
Johdon strategisen tuen päällikkö
Huoltovarmuuskeskus
16.3.2022

Tilannekatsaus huoltovarmuudesta

Tässä lausunnossa pyritään vastaamaan Eduskunnan Tarkastusvaliokunnan pyyntöön saada tilannepäivitys Tarkastusvaliokunnan mietintöön TrVM 8/2021 vp. Lausunnon toisessa osassa käsitellään huoltovarmuuden nykytilaa Huoltovarmuuskeskuksen ja Huoltovarmuusorganisaation näkökulmasta. Tämä osa lausunnosta sisältää luottamuksellisen liitteen.

Tarkastusvaliokunnan mietintö huoltovarmuudesta

Tarkastusvaliokunnan mietinnössä pidettiin huolestuttavana sitä, että huoltovarmuustyössä vastuunjaot eri ministeriöiden kesken ovat olleet osin epäselviä. Huoltovarmuuskeskus on omalta osaltaan pyrkinyt selkeyttämään tätä tilannetta osallistumalla aktiivisesti Huoltovarmuuden yhteistyöryhmän toimintaan ja se on myös laatinut ryhmän jäsenille dokumentin, johon on koottu niitä toimenpiteitä, joita Huoltovarmuuskeskus on tehnyt toteuttaakseen Valtioneuvoston päätöstä huoltovarmuuden tavoitteista. Kyseinen dokumentti on tällä hetkellä ministeriöissä kierroksella niin, että ne täydentävät siihen oman osuutensa. Tarkoituksena on saada parempi kokonaiskuva siitä, miten huoltovarmuutta eri toimijoiden osalta edistetään.

On kuitenkin todettava, että suurin osa Huoltovarmuuskeskuksen työstä Suomen huoltovarmuuden edistämiseksi tapahtuu yhteistyössä elinkeinoelämän kanssa. Suurin osa näistä toimenpiteistä on järjestetty Huoltovarmuuskeskuksessa neljäksi ohjelmakokonaisuudeksi: Alue 2030, Energia 2030, Digitaalinen turvallisuus 2030 ja Logistiikka 2030. Näitä ohjelmia ja niiden alaisia projekteja seurataan Huoltovarmuuskeskuksessa tiiviisti ja niistä raportoidaan säännöllisesti Huoltovarmuuskeskuksen hallitukselle.

Tarkastusvaliokunnan mietinnössä myös toivottiin eduskunnan parempaa huomioimista huoltovarmuuskysymyksissä. Tämä toteutuu parhaillaan työn alla olevan Huoltovarmuusselonteon muodossa: ”Selonteon tavoitteena on kirkastaa huoltovarmuuden kehittämisen päälinjat pidemmällä aikavälillä myös parlamentaarisen valmistelun ja keskustelun kautta, sekä turvata entistä parempi kokonaisvaltainen varautuminen uusiin uhkiin. Lisäksi tarkoituksena on määritellä, mitkä ovat tavoitteiden kannalta keskeiset työkalut ja niiden kehittämistarpeet. Tavoitteena on myös modernisoida huoltovarmuutta vastaamaan muuttuneen toimintaympäristön haasteisiin.”

Selontekotyötä johtaa Työ- ja elinkeinoministeriö ja Huoltovarmuuskeskus osallistuu sen työhön ja työn tukemiseen aktiivisesti. Selonteko on tarkoitus saattaa lausunnoille kesäkuussa, joskin muuttunut maailmantilanne asettaa haasteita työlle asetetulle aikataululle.

Nuutti Nikula,
Johdon strategisen tuen päällikkö
Huoltovarmuuskeskus
16.3.2022

Huoltovarmuuden tilannekuva

Ukrainan sodan johdosta Huoltovarmuuskeskus on siirtynyt korotettuun valmiuteen ja koostaa viikoittain julkaistavaa tilannekuvaa sodan huoltovarmuusvaikutuksista. Tilannekuvasta tuotetaan TLIV ja TLIII tason koonnit ja tämän lausunnon liitteenä on TLIV tason tilannekuva. Tilannekuva kuvaa Ukrainan sodan vaikutuksia Suomen huoltovarmuudelle ja tunnistaa sen johdosta kehittyviä mahdollisia tarpeita erityisille huoltovarmuustoimille, kuten valtion varmuusvarastojen tai yritysten velvoitevarastojen käyttöönotolle.

Päivitetty tiivistelmä on muodostettu Huoltovarmuuskeskuksen sisäisenä asiantuntijatyönä kootusta varsin laajasta aineistosta koskien Ukrainan sotaa, sen johdosta asetettujen pakotteiden sekä Venäjän mahdollisten vastapakotteiden ja muiden toimien vaikutuksia sektoreittain ja toimialoittain. Huoltovarmuuskeskuksen asiantuntijat ovat hyödyntäneet aineistoissaan myös Huoltovarmuusorganisaation eri toimielinten kanssa samanaikaisesti muodostettua laajempaa toimintaympäristön tilannekuvaa.

Ukrainan sodan arvioidaan tuottavan sekä suoria että heijastevaikutuksia Suomelle kriittisiin arvo- ja toimitusketjuihin. Kansainvälisen yhteisön asettamat pakotteet ja Venäjän niihin reagoivat vastapakotteet voivat vaikuttaa niin raaka-aineiden saatavuuteen ja niiden kuljetusreitteihin ja -aikoihin kuin häiritä raaka-aineita hyödyntävien kriittisten tuotannon, palvelujen ja infrastruktuurin toiminnan jatkuvuutta. Erityisesti energiahuollon, elintarvikehuollon ja kriittisen teollisuuden sekä näihin liittyvien arvo- ja toimitusketjujen häiriötön jatkuminen on keskeisessä roolissa yhteiskunnan kriittisten prosessien jatkumisella ja sitä kautta huoltovarmuuden ylläpitämiselle.

Päivitetty tiivistelmä sisältää keskeisimmät huoltovarmuushavainnot Ukrainan sodan vaikutuksista yhdeksällä sektorilla:

Energiahuolto kaasu, lämpö, sähkö ja öljy

Logistiikka tie- ja rautatiekuljetukset, merikuljetukset ja satamat sekä ilmakuljetukset

Kriittinen teollisuus kemianteollisuus, muovi- ja kumiteollisuus, metsäteollisuus, rakennusteollisuus ja puolustusteollisuus

Elintarvikehuolto alkutuotanto, elintarviketeollisuus sekä kauppa ja jakelu

Vesihuolto

Terveydenhuolto

ICT-ala

Finanssiala

Nuutti Nikula,
Johdon strategisen tuen päällikkö
Huoltovarmuuskeskus
16.3.2022

Media-ala